

ÖĞRENCİ YAŞAM DOYUM ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE'YE UYARLANMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMALARI

Özer KAYA*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeğini Türkçe'ye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir. Araştırma, İstanbul, İzmir ve Bursa'da öğrenim gören lise öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Veriler, Huebner tarafından geliştirilen Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada Mutluluk Ölçeği, İyimserlik Ölçeği, Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği, Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği'nin faktör yapısı, faktör analizi ile test edilmiştir. Ayrıca, iç tutarlık güvenilirliği için Cronbach-Alfa katsayısı da hesaplanmıştır. Bulgular, Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeğinin, lise öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam doyum, iyimserlik, mutluluk.

ADAPTATION OF STUDENT'S LIFE SATISFACTION SCALE TO TURKISH : VALIDITY AND RELIABILITY STUDIES

ABSTRACT

The aim of this study is to adapt Student's Life Satisfaction Scale to Turkish and test validity and reliability of the scale. The research was applied to high school students in İstanbul, İzmir and Bursa. Data were collected by using Huebner's Student's Life Satisfaction Scale. Happiness Scale, Optimism Scale, Positive and Negative Affect Schedule, Multi Dimensional Student's Life Satisfaction Scale and Life Satisfaction Scale are used in this study. Construct validity was tested by factor analysis. Reliability of the Student's Life Satisfaction Scale was measured by Cronbach-Alfa method. Findings have revealed that Student's Life Satisfaction Scale is valid and reliable to measure high school students' life satisfaction level.

Key Words: Life satisfaction, optimism, happiness.

1. GİRİŞ

Yaşam doyumunu, kişinin yaşamını kendi kurduğu veya seçtiği standartlara göre genel anlamda değerlendirmesiyle elde edilen durum ya da sonuçtur (Pavot, Diener, Colvin ve Sandvik, 1991:150). Günlük yaşamdan mutluluk duymak, yaşamı anlamlı bulmak, amaçlara ulaşma konusunda uyum, pozitif bireysel kimlik, fiziksel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi ve ekonomik güvenlik gibi hususlar yaşam doyumunu etkileyen

* Dr. K.K.K.İlçi, Ankara, ozerkaya@myinet.com

unsurlardır (Keser, 2003). Yaşam doyumunu etkileyen bu unsurların öğrenciler tarafından kazanılmasına ve öğrencilerin yaşamlarının daha iyi hâle gelmesine yardımcı olmak büyük ölçüde rehber öğretmenlerin ve öğrenciler ile yakından ilgili diğer benzer eğitimcilerin görevi olarak görülmektedir.

Yaşam doyumunu, bireylerin ruh sağlığı açısından oldukça önemli bir kavramdır. Öğrencilerin yaşamlarını daha doyumlu ve mutlu hâle getirebilmek için bu kavramın tanımlanması ve araştırılması gerekliliği vardır. Yaşam doyum düzeylerinin sağlıklı şekilde belirlenmesiyle öğrencilerin yaşamlarından daha yüksek doyum alabilmeleri için alınması gereken önlemler ve sunulması gereken hizmetler ortaya konulabilecek veya değerlendirilebilecektir.

Yaşam doyumunu kavramı ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında belirli bir alandan (okul, aile, arkadaş, benlik, yaşanılan çevre vb.) alınan doyumun incelenmesinin yanı sıra yaşamın genelinden alınan doyumun da incelendiği gözlenmektedir. Pavot, Diener, Colvin ve Sandvik'e (1991) göre, kişiler kendileri için uygun olarak algıladıkları bir standartlar bütünü kurarlar ve hayatlarındaki durumları bu standartlarla kıyaslarlar. Bu, öznel bir değerlendirmedir. Bu standartlara göre, yaşamın belirgin bir alanındaki doyum düzeyi düşük olabilirken diğer alanlarındaki görece olarak yüksek olabilir. Ancak yine de sağlık ve aile gibi yaşam alanlarındaki düzey, yaşamın genelinden alınan doyum düzeyini etkileyebilir. Bir başka örnekte kişiler yaşamlarındaki birçok alt alanda yüksek doyum düzeyine sahipken yaşamının genelinden aldıkları doyum düşük olabilir; çünkü kendileri için önemli bir alandaki doyumsuzluk genel yaşamı etkileyebilir. Dolayısıyla katılımcının geniş bir şekilde değerlendirme yapması, araştırmacının önüne sürdüğü alanlardaki doyum düzeylerinin ortalamasından daha güvenilirdir.

Araştırmalarda bireylerin yaşam doyum düzeylerini tespit etmeye yönelik tek boyutlu ve çok boyutlu ölçekler bulunmaktadır. Yaşamlarının genelinden aldıkları doyum düzeyini ölçmeyi amaçlayan tek boyutlu ölçekler olduğu gibi yaşamlarının aile, arkadaş, okul vb. gibi alanlarından aldıkları doyum düzeylerini ölçmeyi amaçlayan çok boyutlu ölçekler de bulunmaktadır. Bu araştırmada, öğrencilerin geniş bir şekilde değerlendirme yapabilmelerine fırsat sağlayan tek boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarılma çalışmaları yapılmıştır.

Ergenlik dönemindeki lise öğrencilerinin yaşamlarından yüksek düzeyde doyum alabilmeleri amacıyla yapılacak olan psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için, öncelikle yaşam doyum düzeyini ölçebilen araçlara gereksinim vardır. Ülkemizde yetişkinlerin yaşam doyum düzeyleri ile bazı değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik araştırmalara rastlanmış ancak ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyum düzeylerini belirlemeye yönelik yapılmış yeterli sayıda araştırmaya rastlanılmamıştır. Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması, ilk ergenlik dönemindeki öğrencilerin yaşam doyumlarının incelenmesine katkı sağlayacaktır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada lise öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin tespit edilebilmesi amacıyla, Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi amaçlanmıştır.

a. Yöntem

1) Araştırma Grubu

Araştırma grubu, İstanbul, İzmir ve Bursa'da öğrenim gören 379 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin 99'u 9.sınıf, 95'i 10.sınıf, 102'i 11.sınıf ve 83'ü 12.sınıf öğrencisidir.

2) Veri Toplama Araçları

Araştırmada Mutluluk Ölçeği, İyimserlik Ölçeği, Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği, Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Aşağıda veri toplama araçlarına ait bilgiler yer almaktadır.

Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği (ÖYDÖ): Ölçek, Huebner tarafından 1991 yılında geliştirilmiştir. Genel yaşam doyumunu ölçmesi amaçlanan, 7 maddeden oluşan, 6'lı Likert tipi bir ölçektir (1=kesinlikle katılmıyorum, 6=tamamen katılıyorum). İki madde tersine çevrilmiştir. İki

madde tersine çevrildikten sonra maddelere verilen puanların ortalamasının alınması genel bir yaşam doyum düzeyi puanı verir. Ölçek, öğrencilerin yaşamlarını bir bütün olarak değerlendirmelerini sağlayan genel yaşam doyumunu temel almaktadır. Alt alanlardaki (aile, arkadaş, vb.) doyum düzeyini ölçmez.

Rigby ve Huebner'in (2005) araştırmasında ölçeğin alfa katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Bir diğer araştırmada ise alfa katsayısı .86 olarak kaydedilmiştir (Dew ve Huebner, 1994). İki haftalık test-tekrar test güvenilirliği ise .74 olarak bulunmuştur (Rigby ve Huebner, 2005; Huebner, 1991).

Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği ile Piers-Harris Benlik Kavramı Ölçeği (Piers, 1984) ($r = .53$), Andrews ve Withey Yaşam Doyum Ölçeği (Andrews ve Withey, 1976) ($r = .62$) ve Kişilik Araştırma Boyutları-Revize Edilmiş Huy Ölçeği (Windle ve Alderman, 1993) ($r = .34$) gibi iyi olma ölçekleri ile arasında güçlü bir ilişki vardır (Aktaran: Seligson, Huebner ve Valois, 2003).

Mutluluk Ölçeği: Michael W. Fordyce tarafından 1991 yılında geliştirilmiştir. Türkçe'ye Sezai Kalafat (1996) tarafından uyarlanmıştır. Mutluluk Ölçeği, duygusal iyi olma halini ölçen bireyin kendi kendine cevaplayabileceği bir ölçektir. Orijinal ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 2 gün için .98, 2 hafta için .86, 1 ay için .81 ve 4 ay için .62 olarak saptanmıştır. Belirtilen korelasyonlar .001 düzeyinde anlamlıdır. Mutluluk ölçeği birçok mutluluk, iyi-olma ve duygu ölçekleriyle güçlü ve tutarlı bir ilişki göstermiştir. Kalafat (1996) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçeğin üç ay süreli test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .71'dir. Ölçeğin Otomatik Düşünceler Ölçeği ile -.56 ve Olumlu Otomatik Düşünceler ölçeği ile .52 değerinde ilişkisi bulunmaktadır.

İyimserlik Ölçeği: Scheier ve Carver (1985) tarafından geliştirilmiş ve Aydın ve Tezer (1991) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, kişilerin yaşam olaylarına karşı olumlu beklentilerini ölçme amacıyla kullanılır. Ölçekte 4 olumlu, 4 olumsuz ve 4 nötr madde bulunmaktadır. "Kesinlikle katılmıyorum=0" dan "Kesinlikle katılıyorum=4" a uzanan 5'li Likert tipi bir ölçektir. En yüksek puan 32 ve en düşük puan 0'dır. Yüksek

puanlar yüksek iyimserlik düzeyini gösterir. Aydın ve Tezer (1991) çalışmalarında, ölçeğin Beck Depresyon Ölçeği ile anlamlı düzeyde ilişkide olduğunu belirtmişlerdir ($r=-.56$, $p<.001$). Ölçeğin Cronbach alpha katsayısı .72 ve 4 hafta için test-tekrar test güvenirlik değeri .77'dir.

Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği: Watson, Clark ve Tellegen (1988) tarafından geliştirilmiş ve Sümer (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış ve Sümer (1999) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, olumlu ve olumsuz duygulanım boyutlarının kısa form ölçeği olarak geliştirilmiştir. 10 olumlu ve 10 olumsuz duygu değerlendirmesi olmak üzere farklı duyguları betimleyen 20 sıfattan oluşmaktadır. Sümer (1999) ölçeğe 2 olumlu sıfat daha eklemiştir. "Çok az"dan "Aşırı derecede"ye uzanan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Crawford ve Hanry (2004), yaş ranjı 18-91 arasında değişen bir grupta yaptıkları araştırmada ölçeğin Cronbach alfa değerlerini negatif boyut için .85, pozitif boyut için .89 olarak ölçmüştür. Pozitif boyutun depresyon ölçekleriyle ilişkisi -.48 ile -.52 arasında, anksiyete ölçekleriyle ilişkisi -.30 ile -.31 arasında ve stres ölçekleriyle ilişkisi -.31 düzeyinde iken negatif boyutun depresyon ölçekleriyle ilişkisi .60 ile .44 arasında, anksiyete ölçekleriyle ilişkisi .60 ile .65 arasında ve stres ölçekleriyle ilişkisi .67 düzeyindedir. Sümer'in (1999) araştırmasının sonuçlarına göre, ölçeğin güvenirliği pozitif boyut için .86 ile .90, negatif boyut için .84 ile .87 arasındadır. Cronbach alfa değerleri ise negatif boyut için .82, pozitif boyut için ise .80'dir.

Yaşam Doyum Ölçeği: Diener (1985) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye Yetim (1991) ve Köker (1991) tarafından ayrı ayrı uyarlanmıştır. Genel yaşam doyumunun düzeyini belirlemek amacıyla kullanılan ve tüm yaş gruplarına uygulanabilen 5 maddelik 7'li likert tipi bir ölçektir. Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) çalışmalarında ölçeğin iki ay için test tekrar test korelasyon katsayısını .82 ve cronbach alfa katsayısını ise .87 olarak belirtmişlerdir. Aynı çalışmada ölçeğin benlik saygısı ölçekleriyle .54, kısa semptom envanteriyle -.41, nörotizmle -.48, sosyabilite ile .20 düzeyinde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ölçek maddelerinin madde-toplam puan korelasyonları ise sırasıyla .81, .63, .61, .75 ve .66 olarak belirlenmiştir. Ölçeği Türkçe'ye kazandıran Yetim (1991) ise çalışmasında ölçeğin iç tutarlılığını .78 olarak bulmuştur. Köker'in (1991) çalışmasının sonuçlarına göre ise, ölçeğin test-tekrar test güvenirliği .85, madde-test korelasyonları .71 ile .80 arasındadır.

Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği (ÇÖYDÖ): Ölçek, Huebner tarafından 1994 yılında geliştirilmiştir. Çocukların ve ergenlerin 5 yaşam alanındaki (arkadaş, aile, okul, benlik ve yaşanılan çevre) doyumlarını ölçmeye yarayan 40 maddelik bir ölçektir. Öğrenciler 6 seçenekten kendilerine en uygun olanı seçerler (1=kesinlikle katılmıyorum, 6=tamamen katılıyorum). 10 madde tersine çevrilmiştir. Ölçekten yüksek puan almak yüksek yaşam doyum düzeyini işaret eder. Ölçeğin alfa katsayısı değişik araştırmalarda .70 ile .90 arasında değişmektedir ve bu da araştırma amaçları için kabul edilebilir bir değerdir. 2 ve 4 haftalık zamanlar için test-tekrar test katsayısı .70 ile .90 arasında değişmektedir. Değerler ölçeğin güvenilirliğini destekler niteliktedir. Çivitçi'nin (2005) ölçeğin (ÇÖYDÖ) Türkçe'ye uyarlanması amacıyla 2004-2005 öğretim yılında Malatya il merkezinde altı ilköğretim okulunun ikinci kademesinde öğrenim gören yaş ortalaması 13 olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasının faktör analizi sonuçlarında, dört madde hariç ölçeğin tüm maddelerinin Türk ergenleri için geçerli olduğunu sonucu ortaya çıkmıştır. Ölçeğin alt ölçek ve toplam puanları arasındaki korelasyon değerleri .59 ile .72 arasındadır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları .70 ile .87, test-tekrar test katsayıları ise .70 ile .86 arasındadır. Değerler ölçeğin güvenilirliğini destekler niteliktedir.

b. Verilerin Analizi

Ölçeklerin puanlama işlemleri ve veri analizi, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 11.0 paket programı kullanılarak, bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği maddeleri öncelikle Türkçe'ye çevrilmiş, temel bileşenler faktör analizi yapılmış, benzer ölçekler geçerliği araştırılmış; cronbach alfa, madde-toplam puan korelasyonu ve test tekrar test katsayıları hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında ölçeklerin daha önce cevaplayan gruplardan farklı bir yapı çizebileceği ve kendine özgü özellikler gösterebileceği düşüncesiyle, ölçeğin lise öğrencileri için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları hesaplanmıştır.

ÖYDÖ'nün özgün maddelerinin Türkçe'ye çevrilmesi işleminde, ilk olarak ölçeğin özgün maddeleri araştırmacı ile birlikte Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında İngilizce dil yeterliğine sahip, yurt dışı yaşantısı geçirmiş olan iki öğretim üyesi ve altı alan çalışanı tarafından birbirinden bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Benzer çevirilen maddelerin ölçeğe girmesi dikkate alınmıştır. Sonraki aşamada, üçü Amerika Birleşik Devletleri'nde yabancı dil kursu görmüş sekiz İngilizce öğretmenine, çevirilen maddelerin tersine İngilizce'ye çevirisi yaptırılmıştır. İfadelerin özgün formula uyumlu olduğu görülmüştür.

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla "Faktör Analizi" uygulanmıştır. Ölçeği faktörleştirmede Temel Bileşenler Analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. ÖYDÖ Maddelerinin Faktör Yükleri ve Özdeğerleri

<i>Maddeler</i>	<i>Faktör Yükleri</i>	<i>Özdeğerler</i>
İyi bir hayatım var.	.826	4.069
Hayatımdan memnunum.	.813	.755
Keşke farklı bir hayat sürebilseydim.	.766	.600
Hayatımda her şey yolunda gidiyor.	.747	.551
Hayatımdaki birçok şeyi değiştirmek isterdim.	.731	.403
Hayatta istediğim şeylere sahibim.	.726	.322
Hayatım akranlarımla çoğunun hayatından daha iyidir.	.721	.301

Tablo incelendiğinde lise öğrencilerinden oluşan grupta %58 varyanslı tek bir faktör ortaya çıktığı görülmektedir. Tüm maddelerin değerleri daha önceki araştırmaları doğrular nitelikte yeterli düzeydedir.

Ölçeğin, benzer ölçekler geçerliği araştırılmıştır. Benzer ölçekler olarak ölçek, Mutluluk Ölçeği, İyimserlik Ölçeği, Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği ile ilişkileri incelenmiştir. Korelasyon değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. ÖYDÖ’nün Benzer Ölçeklerle Aralarındaki Korelasyon Değerleri

ÖYDÖ	Diener’in Yaşam Doyum Ölçeği	Duygulanım Ölçeği		İyimserlik Ölçeği	Mutluluk Ölçeği
		Olumlu	Olumsuz		
	,732*	,486*	-,466*	,480*	,516*

* p< 0,01

Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği ile diğer ölçekler arasındaki ilişkiler yüksek düzeydedir. Özellikle Diener'in Yaşam Doyum Ölçeği ile oldukça yüksek düzeyde bir ilişki ortaya konmuştur. Ölçeğin Çivitçi'nin (2005) ilk ve ortaöğretim öğrencileri için geliştirdiği Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği ile ilişkisi de incelenmiştir. Ölçekler arası ilişki oldukça yüksek düzeydedir. Bu durum, benzer özellikleri ölçen ve geçerliği ile güvenilirliği daha önce ispatlanmış ölçeklerin ölçtüğü özellikleri ölçebildiğini göstermektedir. Diğer bir deyişle benzer ölçekler geçerliği yüksek düzeydedir. ÖYDÖ ile ÇBÖYDÖ arasındaki korelasyon değerleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. ÖYDÖ'nün ÇBÖYDÖ Alt Ölçekleri ile Aralarındaki Korelasyon Değerleri

	ÇBÖYDÖ					
	Arkadaş	Okul	Aile	Benlik	Yaşanılan Yer	Toplam
ÖYDÖ	,358*	,718*	,395*	,466*	,572*	,711*

* $p < 0,01$

Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı .88, 3 haftalık test-tekrar test değeri ise .83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Madde-toplam puan arasındaki korelasyon değerleri ise Tablo 4'de gösterilmiştir. Madde-toplam puan arasındaki korelasyon değerlerine bakıldığında en

yüksek ilişkinin beşinci madde ile, en düşük ilişkinin ise ikinci madde ile olduğu görülmektedir. Tüm maddelerin toplam puan ile korelasyon değerlerinin yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4. ÖYDÖ Madde-Toplam Puan Arasındaki Korelasyon Değerleri

<i>Maddeler</i>	<i>r</i>
ÖYDÖ1 (Hayatımdan memnunum)	.798*
ÖYDÖ2 (Hayatımda her şey yolunda gidiyor)	.720*
ÖYDÖ3 (Hayatımdaki birçok şeyi değiştirmek isterdim)	.757*
ÖYDÖ4 (Keşke farklı bir hayat sürebilseydim)	.775*
ÖYDÖ5 (İyi bir hayatım var)	.804*
ÖYDÖ6 (Hayatta istediğim şeylere sahibim)	.733*
ÖYDÖ7 (Hayatım akrabalarımın çoğunun hayatından daha iyidir)	.725*

* $p < 0,01$

4. SONUÇLAR

a. Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeğinin faktör analizi sonuçları, ÖYDÖ'nün özgün formunda yer alan tek boyutlu yapıyı desteklemektedir. ÖYDÖ'nün Türkçe versiyonu, faktör yükleri .72 ve üstünde olan ve toplam varyansın %58'ini açıklayan 7 maddeden oluşmaktadır.

b. Ölçeğin, Mutluluk Ölçeği, İyimserlik Ölçeği, Olumlu ve Olumsuz Duygulanım Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ve Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği ile aralarında bulunan yüksek düzey korelasyon değerleri, ölçeğin benzer ölçekler geçerliğini ortaya koymaktadır.

c. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı ve test-tekrar test değeri kabul edilebilir düzeydedir.

d. Öğrenci Yaşam Doyum Ölçeği, lise öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

5. ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1) ÖYDÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ilköğretim öğrencileri üzerinde de gerçekleştirilebilir.

2) Bu araştırmada olumlu-olumsuz duygulanım, iyimserlik ve mutluluk değişkenleri ölçüt olarak belirlenmiş ve aralarındaki korelasyona bakılarak benzer ölçekler geçerliği incelenmiştir. Sonraki araştırmalarda yaşam kalitesi, öznel iyi oluş, benlik saygısı, beklentiler gibi değişkenler ile ilişkileri incelenip benzer ölçekler geçerliği için kanıtlar artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, G. ve Tezer, E. (1991). İyimserlik, sağlık sorunları ve akademik başarı ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7(26):2-9.
- Crawford, J.R. ve Henry, J.D. (2004). The positive and negative affect schedule (PANAS): Construction validity, measurement properties and normative data in a large non-clinical sample. *British Journal of Clinical Psychology*, 43:245-265.
- Çivitçi, A. (2005). *Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Yapı Geçerliliği ve Güvenirliği*. İstanbul: VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.
- Dew, T. ve Huebner, E. S. (1994). Adolescents perceived quality of life: an exploratory investigation. *Journal of School Psychology*, Vol.32:185-199.
- Diener, E., Emmons, R., Larsen, R. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, Vol.49(1):71-75.
- Huebner, E. S. (1994). Preliminary development and validation of a multidimensional life satisfaction scale for children. *Psychological Assessment*, Vol.6:149-158.
- Huebner, E. S. (1991). Initial development of the students' life satisfaction scale. *School Psychology International*, Vol.12:231-240.
- Kalafat, S. (1996). Depresyon ve mutlulukta otomatik düşüncelerin rolü. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Keser, A. (2003). Çalışmanın anlamı, iş yaşamındaki yeri ve yaşam doyumu üzerine bir uygulama. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Köker, S. (1993). Yaşam doyumu ölçeği. *3P Dergisi*. Sayı1.

- Pavot, W., Diener, E., Colvin, R. ve Sandvik, E. (1991). Further validation of the satisfaction with life scale: Evidence for the cross-method convergence of well-being measures. *Journal of Personality Assessment*. Vol.57(1):149-161.
- Rigby, B. ve Huebner, E. (2005). Do causal attributions mediate the relationship between personality characteristics and life satisfaction in adolescence? *Psychology in the Schools*, Vol.42(1):91-99.
- Seligson, J., Huebner, E. ve Valois, R. (2003). Preliminary validation of the brief multidimensional students' life satisfaction scale. *Social Indicators Research*, Vol.61:121-145.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin Türk örneklemleri üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürler arası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14:71-106.
- Watson, D., Clark, L.A. ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1063-1070.
- Yetim, Ü. (1991). *Kişisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).